

Uitvoeringsprogramma Scheiden zonder Schade

Uitvoeringsprogramma

Scheiden zonder Schade

Uitgave

Programma Scheiden zonder Schade

Juni 2019

Contact

Contactszs@minjenv.nl

Foto omslag

Drew Hays op Unsplash

Vormgeving

Richard Sluijs Ontwerpen, Den Haag

Druk

Xerox OBT, Den Haag

Inhoud

1. INLEIDING	3
1.1 Ambitie, kernwaarden en doelen	3
2. UITVOERINGSFASE	3
2.1 Project Communicatie en bewustwording	4
2.2 Project Ouderschap en Preventie	4
2.3 Project Steunfiguur kind	4
2.4 Project Professionalisering	5
2.5 Project Regiolabs	5
2.5.1 Scheidingsloket	5
2.5.2 Nieuwe scheidingsprocedure en gezinsvertegenwoordiger	6
2.5.3 Arrondissementen regiolabs	6
3. RELATIE MET ANDERE PROGRAMMA'S	7
4. MONITORING EN ONDERZOEK	7
5. HET PLATFORM SzS	7
6. BIJLAGES	
6.1 BIJLAGE 1: PLANNING UITVOERING PROJECTEN EN ACTIES	8
6.2 BIJLAGE 2 : SAMENSTELLING PLATFORM SzS	12

1. INLEIDING

Het Programma Scheiden zonder Schade (Programma SzS) is op 1 september 2018 gestart, in opdracht van de minister van Justitie en Veiligheid (JenV), de minister van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) en in partnerschap met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).¹ Doel van het Programma SzS is uitvoering geven aan de 45 acties en 2 ontwikkelpunten uit de Agenda voor actie “Scheiden... en de kinderen dan?” van André Rouvoet, voorzitter van het Platform SzS.

Scheiden is een veelvoorkomend maatschappelijk verschijnsel geworden. Er komt veel bij kijken en het is voor alle betrokkenen een ingrijpende gebeurtenis. De betrokkenheid van kinderen maakt het daarbij nog ingrijpender. Ouders zijn na een scheiding geen partners meer, maar het ouderschap blijft. De meeste ouders lukt het om samen goede afspraken te maken over de invulling van het ouderschap als ze niet meer samen zijn. Maar er zijn ook ouders bij wie dat niet lukt en waarbij het kind knel komt te zitten in de strijd tussen de ouders. Soms leidt dit er uiteindelijk toe dat het kind helemaal geen contact meer met één van zijn ouders heeft.

1.1 Ambitie, kernwaarden en doelen

Het Programma SzS wil dat er meer oog voor het kind is bij een scheiding en heeft als ambitie:

De schade bij kinderen zoveel mogelijk beperken als hun ouders uit elkaar gaan.

Het Programma SzS sluit aan bij het Kinderrechtenverdrag dat bepaalt dat bij elke beslissing over een kind het belang van het kind een eerste overweging moet zijn.

De kernwaarden van het Programma SzS zijn:

- We kijken niet weg als in onze omgeving mensen met kinderen gaan scheiden;
- Hulp steunt als je gaat scheiden: hulp van je sociale netwerk en van professionals;
- Alle betrokken professionals handelen vanuit het uitgangspunt dat blijvend contact met en positieve ondersteuning van het kind door beide ouders in het belang van een gezonde ontwikkeling van het kind is.

Het Programma SzS zet hiervoor onder andere in op:

- De ontwikkeling van een gemeentelijk scheidingsloket dat scheidende ouders, hun kinderen en hun sociale omgeving ondersteunt, faciliteert en begeleidt gedurende het proces voor, tijdens en na de scheiding;
- Een steunfiguur kind, die waarborgt dat er steeds aandacht is voor het kind;
- De ontwikkeling van een nieuwe scheidingsprocedure, die de-escalerend, oplossingsgericht en nauw verbonden met goede hulp is en die moet voorkomen dat scheidende of al gescheiden ouders in de juridische procedure in een toernooimodel terecht komen.

Het Programma SzS werkt vanuit de overtuiging dat de complexiteit van scheidingszaken vraagt om:

- 1) samenwerking tussen de verschillende netwerkpartners en;
- 2) een lerende benadering vanuit de praktijk.

2. UITVOERINGSFASE

De eerste fase van het Programma SzS stond in het teken van “opbouwen” met als doel: het zorgen voor verder commitment bij alle betrokken partners in het veld (zogeheten kwartiermakersfase) en het concreet maken van de plannen voor de uitvoering van de actiepunten uit de Agenda voor actie.

Het Programma SzS gaat nu de uitvoeringsfase in waarbij de insteek is om ruimte te geven aan het veld. Centrale gedachte hierachter is dat dit rijkere inzichten oplevert bij en voor iedereen die het werk in de praktijk moet doen. Bovendien leren de betrokken partijen van elkaar, ontstaan gedeelde inzichten en wordt verbinding gelegd tussen zorg en recht. Het doel hiervan is dat ouders op een voor henzelf en voor de kinderen constructieve manier uit elkaar gaan; ouders vervolg kunnen geven aan ‘goed ouderschap’ en de belangen van de kinderen voorop staan en gewaarborgd zijn.

Hoe is het georganiseerd?

Het uitvoeringsprogramma kent vijf projecten. Vier projecten die uitvoering krijgen via het Platform SzS en een project dat in de regio vorm krijgt. Dit zijn:

- communicatie en bewustwording
- ouderschap en preventie
- steunfiguur kind
- professionalisering
- regiolabs

Voor elk van de projecten geldt dat in de opbouwfase de hoofdlijnen zijn uitgedacht en concrete vervolgstappen daarvoor in kaart zijn gebracht.

1. Brief aan de Tweede Kamer van 9 mei 2018, Kamerstuknummer: Vergaderjaar 2017-2018, 33836, nr. 23.

Expertteams

Binnen het programma worden ook Expertteams ingezet die aandacht besteden aan de uitwerking van belangrijke complexe thema's.

Een van deze thema's gaat over naleving van contact- en omgangsproblematiek. Hierbij is in een groot aantal gevallen sprake van ernstige omgangsproblematiek, waarbij soms een kind en een ouder (langdurig) geen contact met elkaar hebben zonder dat daar gegronde redenen voor zijn (zoals bijvoorbeeld mishandeling of misbruik). Een ander thema is de rol van de gezinsvertegenwoordiger.

2.1 Project Communicatie en bewustwording

Om maatschappelijke verandering tot stand te brengen met meer aandacht voor het kind bij een scheiding is de communicatiestrategie zowel gericht op het geven van informatie (voorlichting) als ook op het bieden van een ander handelingsperspectief aan kinderen, ouders, de sociale omgeving en professionals.

De communicatiedoelstellingen zijn:

1. Informatie en handelingsperspectief bieden aan ouders en omgeving met aandacht voor het (belang van het) kind en voor diversiteit.
2. Kennis over (interventies bij) scheiding ophalen en ontsluiten voor professionals.
3. Zichtbaarheid van het Programma SzS in het professionele netwerk vergroten en versterken.
4. Leerervaringen van de regiolabs landelijk verspreiden.

Mijlpalen:

- 1) Op 26 februari 2019 vond Voorstelling van Zaken GOED SCHEIDEN plaats in het Internationaal Theater Amsterdam (mede dankzij het Programma SzS). Acteurs Gijs Scholten van Aschat, Jacob Derwig en Hannah van Lunteren speelden verschillende scènes uit tijdens het interactieve theaterseminar. Het publiek bestond uit het brede scala van professionals betrokken bij scheidingen: hulpverleners werkzaam in jeugdhulp, maatschappelijk werk of onderwijs, rechters, advocaten, mediators. Doel van de voorstelling was om door het kijken naar de scheidingsscènes en de gesprekken op het podium tussen professionals en ervaringsdeskundigen inspiratie en nieuwe inzichten op te doen en op andere ideeën te komen.
- 2) Oktober 2019 zijn de do's and dont's bij een scheiding op basis van een enquête onder ervaringsdeskundige ouders in kaart gebracht. De stichting Family Factory brengt dit in beeld en de resultaten komen beschikbaar in een handzaam boekje.

2.2 Project Ouderschap en Preventie

Ouders hebben veel ballen in de lucht te houden. Ze combineren de partnerrelatie met onder andere zorg, werk en kinderen. Dat is geen makkelijke opgave. Ook zijn er vaak hoge en romantische verwachtingen bij het hebben van een relatie. Maar in vrijwel elke relatie ontstaan vroeg of laat wrijvingen. Dat hoort erbij, maar hoe kom je deze periodes samen goed door?

Het project 'Ouderschap en Preventie' richt zich op drie hoofdlijnen:

1. Relatielessen opnemen in het onderwijs.
2. Aanstaaende/jonge ouders voorbereiden op ouderschap en (nieuw) partnerschap.
3. Investeren in preventieve relatie-educatieprogramma's en hulpaanbod.

De inzet is om relatielessen te ontwikkelen die een plek kunnen krijgen in bestaande onderwijsmethoden. Voor de voorbereiding op aanstaand ouderschap en partnerschap en voor preventieve relatie-educatieprogramma's, is de inzet om te zorgen dat bewezen effectieve aanpakken worden aangeboden of hiernaar wordt verwezen. Dit kan, bijvoorbeeld via het scheidingsloket, wijkteams of andere instanties en professionals die in contact staan met ouders.

2.3 Project Steunfiguur kind

Bij beslissingen die gaan over kinderen, moet het belang van het kind een eerste overweging zijn². Het belang en de stem van het kind raken nu nog te vaak ondergesneeuwd als ouders gaan scheiden. Steun uit de naaste omgeving versterkt de veerkracht van kinderen en draagt bij aan het verminderen van risico's op schade. Dit wordt nog belangrijker wanneer stressvolle gezinsomstandigheden zich opstapelen, zoals een scheiding in combinatie met geweld, armoede of verlieservaringen.

Wat is nodig?

1. Brede bewustwording dat een kind in een scheidings-situatie of bij ernstige relatieproblemen tussen de ouders en eventueel persoonlijke problemen bij ouders een steunfiguur nodig heeft.
2. Bij een complexe scheiding is er altijd een steunfiguur voor het kind aanwezig waarmee ook professionals contact kunnen onderhouden. Dit kan iemand zijn uit het sociale netwerk maar ook een professional. Het kind heeft een belangrijke stem in de keuze van deze steunfiguur.

2. Bron: Kinderrechtenverdrag General Comment nr. 14.

Mijlpaal: De ontwikkeling van een kennissynthese van wat er bekend is in wetenschappelijke literatuur over het idee van een steunfiguur. De kennissynthese biedt onder andere een basis voor het vervolg van het project dat zich richt op communicatie en bewustwording en op het ontwikkelen van hulpmiddelen voor de juiste keuze voor een steunfiguur. Zoals bijvoorbeeld een stappenplan en beslisboom voor ouders, professionals en sociaal netwerk en een handreiking die het inzetten van het eigen netwerk bevordert.

2.4 Project Professionalisering

Vooraf bij de meer complexe scheidingen, zijn vaak verschillende instanties en professionals betrokken. Van huisartsen en leerkrachten tot advocaten, rechters en hulpverleners die werkzaam zijn in de jeugd- en volwassenenzorg. Zij zijn nog te vaak zoekende naar een goede aanpak van de problemen tussen de ouders en om het belang en de stem van het kind hierin niet ondergesneeuwd te laten raken. Er wordt ingezet op de betere en snellere herkenning van de signalen van een complexe scheiding, op mogelijkheden voor een eerdere interventie en op duidelijkheid over welke interventies ingezet kunnen worden en werken.

Doelstelling van het project 'Professionalisering' is dat professionals die werken met (aanstaande) ouders en kinderen:

1. De behoeften van ouders en kinderen bij scheiding kennen, de risicofactoren kennen en inzicht hebben in onderliggende problematiek;
2. complexe of dreigende complexe scheidingen juist kunnen signaleren;
3. de sociale kaart bij scheiding kennen;
4. een betere ondersteuning dan nu kunnen bieden, onder andere door betere samenwerking;
5. eenzelfde visie hanteren, vanuit begrip én commitment.

Mijlpaal: Een eerste belangrijke mijlpaal in 2019 is de herziening van de Richtlijn Scheiding en problemen van jeugdigen van de beroepsverenigingen NIP, NVO en BPSW (uitgevoerd door het Nederlands Jeugdinstituut) voor SKJ- en BIG-geregistreerde professionals in het Jeugddomein, zodat in de Richtlijn meer aandacht wordt besteed aan het uitgangspunt van gelijkwaardig ouderschap (actie 43). Het streven van de beroepsverenigingen is om de herziene Richtlijn eind 2019 te publiceren.

Het project 'Professionalisering' zal daarnaast voor diverse andere betrokken beroepsgroepen in kaart brengen over welke specifieke deskundigheid professionals zouden moeten beschikken in het werken met

ouders en kinderen in een scheidingssituatie. Ook wordt gewerkt aan een betere samenwerking tussen professionals met een juridische, gedragswetenschappelijke en sociale achtergrond, en hun organisaties. Bijvoorbeeld door de gedragswetenschappelijke richtlijn en gedragsregels/-codes voor de verschillende beroepsgroepen beter op elkaar af te stemmen.

2.5 Project Regiolabs

In de regiolabs werken professionals uit de praktijk samen, ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid. Zij maken en testen prototypes voor het aanpakken van complexe scheidingen. Het is een "bottom-up" benadering van samen leren en experimenteren en met veel ruimte voor professionals en uitvoeringsorganisaties. De regiolabs gaan aan de slag met de ontwikkelpunten scheidingsloket en nieuwe scheidingsprocedure, inclusief de ontwikkeling van de rol van een gezinsvertegenwoordiger.

2.5.1 Scheidingsloket

De bedoeling van het scheidingsloket is dat ouders, kinderen, hun sociale netwerk en professionals een plek hebben waar ze terecht kunnen voor tijdens en na een scheiding. Het scheidingsloket geeft voorlichting, verstrekt informatie, stelt expertise beschikbaar, biedt toegang tot goede hulp op maat en activeert of ondersteunt de eigen kracht en het sociale netwerk. Daarnaast heeft het scheidingsloket een belangrijke rol bij het signaleren van mogelijke complicaties en het adequaat inspelen daarop. Het scheidingsloket richt zich ook op scheidingen zonder kinderen, maar heeft de focus op het belang van het kind.

De jeugdhulpverlening is een lokale aangelegenheid. Gemeenten en jeugdregio's bepalen zelf hoe zij dit inrichten. Bestaande scheidingsloketten sluiten daar veelal op aan en ook het Programma SzS stuurt op een regionale of lokale aanpak. Het scheidingsloket is niet noodzakelijkerwijs een instantie, het kan ook alleen een functionaliteit in de bestaande structuur zijn. Van belang is dat het scheidingsloket een goede koppeling heeft met het gemeentelijk wijkteam en zorgt voor verbinding en continuïteit.

Het is wenselijk dat het scheidingsloket bestaat uit scheidingsdeskundigen. Deze deskundigen ondersteunen het sociale netwerk en andere professionals, zoals huisartsen, leerkrachten, sportleraren en buurtwerkers. Voor het inspelen op mogelijke complicaties heeft een scheidingsloket ook een verbindende en coördinerende functie, waarbij indien nodig specifieke ondersteuning kan worden ingezet.

2.5.2 Nieuwe scheidingsprocedure en gezinsvertegenwoordiger

Voor de nieuwe scheidingsprocedure is 1) het gezinsstelsel het vertrekpunt en 2) het gezamenlijk voorleggen van een geschil de route die het Programma SzS wilt inslaan³. Met de term scheidingsprocedure wordt bedoeld op alle civielrechtelijke procedures die betrekking hebben op scheidingen waarbij kinderen betrokken zijn, voor zowel gehuwden als samenwonenden. Zowel in eerste aanleg en hoger beroep als bij nevenvoorzieningen (bijvoorbeeld gezag en omgang, alimentatie) en voorlopige voorzieningen.

De inzet is dat de juridische afwikkeling zo snel en zo de-escalerend mogelijk verloopt, gezamenlijke beslissingen stimuleert en waar het kan ontgaan is van elementen van tegenspraak. In plaats van verzoek en verweer is het idee één gezamenlijk inleidend processtuk te hebben, met daarin ook de punten waarover geen overeenstemming bestaat. Ook wordt gekeken welke rol een vorm van (gekwalficeerde) gezinsvertegenwoordiger hierbij kan spelen.

Om de effecten van de wijzigingen in de scheidingsprocedure goed te kunnen beoordelen en toch vaart te maken, wordt de toepassing van 'action learning' gestimuleerd en ondersteund, waarbij ervaringen in de praktijk direct worden benut om verbeteringen door te voeren. Als blijkt dat regelgeving een belemmering vormt om een vernieuwing te testen, kan onder de nieuwe Experimentenwet ruimte worden gecreëerd om deze belemmeringen weg te nemen.

Het is de vraag of de nieuwe scheidingsprocedure, waarin een geschil gezamenlijk wordt voorgelegd, bij alle scheidende ouders geschikt of gewenst is. In de huidige rechtspraktijk verloopt reeds het overgrote deel van de zaken zonder tegenspraak (ca. 86%). Zaken die goed lopen moeten goed kunnen blijven gaan. Ook moet bekeken worden of het gezamenlijk voorleggen van een geschil in sommige gevallen juist de strijd niet verder versterkt (door bijvoorbeeld de aanwezigheid van een psychisch probleem bij één of beide ouders) en hoe deze gezinnen anders geholpen kunnen worden. In de regiolabs wordt uitgezocht voor welke scheidende ouders de nieuwe scheidingsprocedure gewenst is en of (en welke) aanvullende instrumenten nodig zijn voor deze en overige zaken.

3. Visiedocument Rechtspraak (echt-)scheiding ouders met kinderen (10 oktober 2016).

De positie en de stem van het kind zijn in de nieuwe procedure een belangrijke factor. Het WODC onderzoek over de procespositie van minderjarigen kan hiervoor als inspiratie fungeren. Het is daarbij van belang om ook de psychische belasting of ontlasting van het kind voor, tijdens en na de procedure mee te laten wegen. Onderzocht wordt ook vanaf welke leeftijd een kind betrokken moet worden bij de procedure.

De regiolabs bieden ook de ruimte om op andere onderdelen mogelijke verbeteringen te onderzoeken. De Agenda voor actie beveelt bijvoorbeeld aan om forensische mediation (ouderschapsonderzoeken) behalve bij de hoven ook toe te passen bij de rechtbank. Ook wil het Programma SzS met de Raad voor de Kinderbescherming kijken naar alternatieven voor het onderzoek naar de invulling van omgang. Hier ligt een relatie met verwijzing door de rechter naar het uniform hulpaanbod, waardoor onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming niet nodig is. Doel is te komen tot korte lijnen voor inzet hulp. Het Programma SzS wil stimuleren dat in de regiolabs ook deze ruimte wordt benut.

2.5.3 Arrondissementen regiolabs

In de arrondissementen Den Haag (rechtbank Den Haag, jeugdregio's Haaglanden, Holland-Rijnland en Midden Holland) en Oost-Brabant (rechtbank Den Bosch, jeugdregio's Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant) komt een regiolab. Zowel de rechtbanken in deze arrondissementen als de Raad voor de Kinderbescherming, enkele gemeenten en wijkteams in de bijbehorende jeugdregio's, hebben in de opbouwfase van het Programma SzS enthousiasme en bereidheid getoond om in de regiolabs aan de slag te gaan⁴. De volgende stap in het opzetten van de regiolabs is een regionaal overleg in beide regio's om met de belangrijkste partners te bespreken hoe de regiolabs het beste vorm kunnen krijgen. De eerste regionale overleggen hebben in mei plaatsgevonden. In juli 2019 staan de regionale vervolgoverleggen gepland. In de opbouwfase van het Programma SzS is op bestuurlijk niveau een landelijke groep met de belangrijkste partners samengesteld die onder andere een rol heeft gespeeld bij de definitieve regioselectie. Deze groep krijgt in de uitvoeringsfase, afhankelijk van de behoefte die hieraan in de regio's is, een andere rol.

4. In de brief aan de Tweede Kamer van 9 mei 2018 over SzS is vermeld dat in drie arrondissementen een regiolab om te experimenteren gevormd zal worden. In de opbouwfase van het programma is in meerdere regio's veel enthousiasme en bereidheid gebleken om aan de slag te gaan met een regiolab. Bij de definitieve selectie van de regio's is besloten om daar van start te gaan waar tussen alle betrokken organisaties samenwerkingsverbanden reeds aanwezig zijn op het gebied van scheidingen.

Mijlpaal: Start in twee regio's van experimenten met een scheidingsloket en de nieuwe scheidingsprocedure in najaar 2019.

De mijlpalen en de bijbehorende planning vanuit hiervoor toegelichte projecten als ook de overige acties en op te leveren producten zijn opgenomen in bijlage 1.

3. RELATIE MET ANDERE PROGRAMMA'S

Het Programma SzS werkt samen met andere programma's die dezelfde problematiek raken. Zo versterken de programma's elkaar. In de opbouwfase zijn stappen gezet om de samenhang tussen deze programma's te concretiseren. Samengevat gaat het om de volgende raakvlakken:

Programma Zorg voor de jeugd

- Vakmanschap (pijler 6)
- Wijkteams (pijler 1)
- Steunfiguur kind (pijler 1)
- Actieplan Feitenonderzoeker (pijler 5)

Programma Kansrijke Start

- Preventie en ouderschap

Programma Besluit met muisjes

- Ondersteuning gemeenten in ontwikkelen preventieve aanpak

Programma Geweld hoort nergens thuis

- Professionalisering (Veilig Thuis, wijkteams)
- Politie (ernstige omgangsproblematiek)
- Positie (of Steunfiguur) kind

Programma vernieuwing Rechtsbijstand

- Ontwikkeling experimenten scheidingen met een passende vergoeding voor rechtsbijstandsverleners ter ondersteuning van de experimenten in de regiolabs

4. MONITORING EN ONDERZOEK

Het programmateam volgt de uitvoering van de acties van het Programma SzS middels een halfjaarlijks monitorings-overzicht.

Voor monitoring/ onderzoek in de regiolabs is van belang dat de aanpak in de regiolabs experimenteel en lerend van aard is: samen onderzoeken wat werkt aan de hand van het ontwikkelen en testen van prototypes. Om de effecten van het scheidingsloket en de wijzigingen in de scheidingsprocedure goed te kunnen beoordelen en toch vaart te maken stimuleert en ondersteunt het Programma SzS zoals al eerder aangegeven is een vorm van 'action learning'. Hierbij worden ervaringen in de praktijk direct benut om verbeteringen door te voeren. Het Programma SzS initieert hiervoor wetenschappelijk onderzoek.

5. HET PLATFORM SzS

Het Platform SzS heeft in september 2018 een doorstart gemaakt en bestaat uit professionals/betrokkenen/ ervaringsdeskundigen die een aantal keren per jaar bijeenkomen. In bijlage 2 is de samenstelling van het Platform opgenomen. In het Platform is zowel de juridische kant als de zorgkant van scheidingszaken vertegenwoordigd. André Rouvoet is net als in de voorgaande fase voorzitter van het Platform en ambassadeur voor het programma SzS als geheel. De leden van het Platform zijn betrokken bij de uitvoering van de projecten die onderdeel uitmaken van het Programma SzS.

Bijlage 1

PLANNING UITVOERING PROJECTEN EN ACTIES

Project	Product	Planning
Communicatie en Bewustwording	Theaterseminar Voorstelling van Zaken GOED SCHEIDEN.	Februari 2019
	Communicatieplan programma SzS: profilering, doelgroepen, kanalen, kernboodschappen, advies inzet communicatiemiddelen.	Mei-juni 2019
	Database organisaties en contactpersonen: kanalen als basis voor communicatiestrategie.	Juni 2019
	Voorstel voor gebruik website en ontwikkeling basisinformatie.	Maart - juli 2019
	Ontwikkeling praatplaat over het Programma SzS.	Juli 2019
	In beeld brengen vakbladen en tijdschriften die geschikt zijn voor publicaties.	Najaar 2019
	Ontwikkeling en verspreiding onder gemeenten van top 5 do's and don'ts door de Family Factory.	Oktober 2019
	Ontwikkelen van een online/offline magazine over scheiden.	Medio 2020
	Update Rijksbrochure 'Uit elkaar ... En de kinderen dan?'	2021
Ouderschap en preventie	Inventariseren van bewezen effectief aanbod die ouders voorbereiden op partnerschap, ouderschap en de transitie-momenten daarin. Vervolgens zichtbaar maken van het aanbod voor ouders en professionals die met ouders werken.	Najaar 2019
	Inventariseren van bewezen effectieve en preventieve relatie-educatie Programma's. In dialoog met wijkteams en communicatieprofessionals onderzoeken hoe ouders tijdig en effectief bereikt kunnen worden om conflicten te voorkomen, te signaleren en te verminderen.	Najaar 2019
	Ontwikkelen module over relatielessen die methodemakers kunnen opnemen in bestaande lesmethoden, waarvan het gebruik o.a. via Gezonde School wordt gestimuleerd.	Medio 2020
Steunfiguur kind	Ontwikkelen kennissynthese o.b.v. analyse wetenschappelijke literatuur over effectiviteit van steun (aard, timing), inventarisatie van bereik, impact en effectiviteit van bestaande initiatieven en op basis daarvan een advies over aanpak en vervolg.	Najaar 2019
	Ontwikkelen hulpmiddelen juiste keuze steunfiguur: andere stappenplan en beslisboom voor ouders, professionals.	Najaar 2019

Vervolg bijlage 1

PLANNING UITVOERING PROJECTEN EN ACTIES

Project	Product	Planning
Professionalisering	Informatie aan gemeenteambtenaren over de wetenschappelijke en organisatorische ontwikkelingen t.a.v. scheiding (i.s.m. Zorg voor de Jeugd). Elkaar leren kennen en het ontwikkelen van een goede sociale kaart.	Eind 2019
	Inventariseren welke kennis er al is bij diverse beroepsgroepen/verenigingen/opleidingen op het gebied van relatie- en scheidingsproblematiek.	2019
	Instellen expertgroep om advies te geven welke kennis, vaardigheden en deskundigheid de verschillende professionals moeten bezitten wanneer zij met een complexe scheiding te maken hebben, daarbij rekening houdend met ontwikkelingsfasen kinderen.	2019
	Uitwerking van een visie op interventies en de rol van de overheid, als basis voor invulling en uitvoering van acties uit de Agenda voor actie die gaan over interventies.	2019
	Advies expertgroep voor direct betrokken beroepen t.a.v. differentiatie in en omgaan met ernstige omgangsproblematiek.	Najaar 2019
	Publicatie herziene Richtlijn Scheiding en problemen van jeugdigen van de beroepsverenigingen NIP, NVO en BPSW (uitgevoerd door het Nederlands Jeugdinstuut) voor SKJ en BIG geregistreerde professionals in het jeugddomein.	Eind 2019
	Advies expertgroep voor beroepen huisarts, kinderarts, familie-rechtadvocaat, jeugdrechtadvocaat, klinisch psycholoog en orthopedagoog.	Voorjaar 2020
	Organiseren van geaccrediteerde en multidisciplinaire regio-bijeenkomsten, voor wijkteammedewerkers, scheidingsdeskundigen en beleidsmakers op verzoek van regio's en waar mogelijk in samenwerking met Zorg voor de Jeugd en Geweld hoort nergens thuis.	2019 - 2020
	Advies expertgroep voor zijdelings betrokken beroepen GGD jeugdarts, psycholoog, orthopedagoog in het onderwijs en verder te bepalen beroepen.	Eind 2020

Vervolg bijlage 1

PLANNING UITVOERING PROJECTEN EN ACTIES

Project	Product	Planning
Regiolabs	Regionale overleggen over het instellen van de regiolabs.	Mei 2019
	Start toepassen prototypes in regio's.	Najaar 2019
	Dialogosessie ouderschap na scheiding.	Najaar 2019
	Conferentie over scheidingsloket.	Najaar 2019
	Diverse evaluatie-, leer- en ontwikkelbijeenkomsten voor de uitvoering (regiolabs).	2019 - 2021
	Twee keer per jaar een conferentie voor uitwisseling tussen regiolabs en de rest van het land.	2020 - 2021
Overige acties		
Individuele ouder	Notitie/analyse/advies over scheidingsproblematiek en snijvlak met GGZ en jeugdhulp.	Maart 2019
	Verbinding zoeken met GGZ.	Zomer/najaar 2019
Good practices	In beeld brengen goede voorbeelden bij problemen schulden, huisvesting en zorgverzekeraars.	Eind 2019
	Gesprek met Aedes over knelpunten/oplossingen huisvesting.	Voorjaar 2020
	Goede voorbeelden inbrengen bij regiolabs.	2019 - 2021
Parallel ouderschap en weerbaarheid	Herijken methodiek aanpak complexe scheidingen voor GI's door Jeugdzorg Nederland.	Eind 2019
Werkgevers	Korte inventarisatie ziekteverzuim door scheiding.	Maart 2019
	Gesprek met VNO-NCW over rol werkgevers bij scheiding.	Najaar 2019
	Gesprek(ken) met grote bedrijven en beroepsvereniging bedrijfsartsen.	Najaar 2019/ Voorjaar 2020

Vervolg bijlage 1

PLANNING UITVOERING PROJECTEN EN ACTIES

Project	Product	Planning
Omgangshuis	Ronde tafel omgangshuizen om samen met gemeenten en instellingen opvolging te geven aan advies Kinderombudsman over omgangshuizen.	Medio 2019
Politie	Bijeenkomst om specifiek benodigde deskundigheid politie in beeld te brengen, als basis voor het opleidingsprogramma van de politie.	Najaar 2019
Rechtsbijstand	In het kader van het programma rechtsbijstand worden experimenten scheidingen met een passende vergoeding voor rechtsbijstandsverleners ontwikkeld ter ondersteuning van de experimenten in de regiolabs.	Eind 2019
Toestemming hulpverlening	<ul style="list-style-type: none"> - Inventarisatie knelpunten toestemmingsvereiste voor inzetten jeugdhulp of medische behandeling. - Formuleren visie over situaties waarin zonder toestemming, of met toestemming van één van beide ouders een behandeling of jeugdhulp kan worden ingezet. 	Medio 2020
CBS	Jaarlijks (in mei) inzichtelijk maken van percentage kinderen van gescheiden ouders met schoolvertraging, gebruik jeugdhulp en jeugdbescherming.	2019 - 2022

Bijlage 2

SAMENSTELLING PLATFORM SzS

Voorzitter:

André Rouvoet

Vaste waarnemers:

Marion Smit (VWS)

Anna van Beuningen (JenV)

Deelnemende organisaties:

VNG, Victor Everhardt

Rechtspraak, Marion Beckers

Nova, Theda Boersema

NIP/NVO, Gerda de Boer

Kinderombudsman, Coby van der Kooi

Raad voor de Kinderbescherming, Annette Roeters

Villa Pinedo, Marsha Pinedo

Augeo Foundation, Mariëlle Dekker

GI's / JN, René Meuwissen

LBBO, Loek Mak

Fas Advocaat / mediator, Dianne Kroezen

Psychologiepraktijk Hechtscheiden, Heleen Koppejan

Ervaringsdeskundige, Kyra de Hair

Wetenschappers, Esther Kluwer en Carolien Gravesteijn

Gastleden (op uitnodiging):

een veranderdeskundige

regionale projectleiders, wethouders en/of rechters

wetgevers

”Gooi niet het hele leven van kinderen om als het verdriet nog vers is, maar probeer in duidelijke afgebakende periodes veranderingen in te zetten.”

Mr. Carrie Jansen (sociaal advocaat)
bij Voorstelling van Zaken GOED SCHEIDEN

Uitgave

Het programma Scheiden zonder Schade wordt uitgevoerd door:

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
in partnerschap met de Vereniging van Nederlandse gemeenten

Juni 2019